

АЛФРЕД КРИСПИН

ПОВОД ЗА РАЗМИШЛЕНИЯ

Превод от английски: Петко Бочаров, 1981

chitanka.info

Самият автор — англичанин, в книга, издадена в Англия за англичани, намира за необходимо да обясни на читателите си в предварителна бележка някои особености на британското съдопроизводство. Очевидно някои чисто английски подробности според него са неизвестни и трудноразбираеми за самите англичани, та се нуждаят от обяснение. Но колко пък други, като например тънкостите на родово-съсловната система — нещо, върху което англичанинът не се и замисля, — са непонятни за читателя-чужденец. А авторът, който по правило не мисли за читателя-чужденец, не смята за необходимо да ни ги обяснява. От своя страна читателят-чужденец измерва, тълкува и съди описваната чужда действителност със собствените си, неприложими към въпросната действителност националнообособени критерии и с неясните представи, които нерядко има за хората и за нравите в чуждата страна.

Този роман на Пиърс Пол Рийд изобилствува с подробности от бита на английските средни класи и от английското ежедневие, които читателят, незапознат лично с Англия и с живота на островитяните, вероятно трудно ще си представи. Но има страсти, има и материализации на тези страсти в реакции и действия, които са общочовешки. Тях ги разбираме без тълковен речник, без нуждата от посредник-коментатор, независимо от специфичния и може би неразбираем декор, на чийто фон се развиват.

Не знаей дали от гледна точка на класификаторите на литературата е допустимо да се говори за английски реализъм (под което разбирам не реализъм, създаван в Англия, а специфично английски, шекспировски поглед към хората). Но този роман на Пиърс Пол Рийд е типичен за английския реализъм. Авторът разказва безпристрастно, на моменти натуралистично, за страстите, за помислите, за постъпките на героите си, без да ги дели на положителни и отрицателни, тъй като и хората не са нито положителни, нито отрицателни, а героите му са живи хора, които имам чувството, че лично съм срещал на някоя улица или в някое купе във влака, или в някое заведение, или неопределено къде, някъде в Англия. Но това, че авторът не ни казва кое според него е добро и кое е лошо, не значи, че разказът му не предизвиква у нас реакции за това, което ние самите възприемаме и отсъждаме като добро и като лошо в

мислите, в мотивите и в поведението на героите му, а чрез тях — в себе си.

Това е мъжка книга, писана от мъж за психическото състояние, за помислите, амбициите, неудовлетвореностите, желанията, подтиците, съмненията, угризенията на един женен мъж в средната възраст и на средното социално ниво. Женските образи са преходни, те са в известен смисъл антиподи и абстракции, чиято функция е да провокират и катализират развитието, изявата и разголването на вътрешната същност на централната, на единствено цялостната фигура: съпругът и мъжът Джон Стрикланд, в различните ѝ измерения. Много е възможно в женския персонаж на автора да не могат да бъдат открити типични черти на психиката, настроенията, мислите, чувствата и желанията на жената, съпругата, любовницата, дебютантката и политическата активистка. Но с пълното съзнание, че мога да предизвикам благородния гняв на хора с определени принципи, които дори още по-високо ги декларираха за пред хората, трябва да посоча, че мъжете, както онези, които са готови да го признаят, така и другите, които публично го отричат, виждат жените и такива, каквито ги описва авторът. Към тях, към жените (от съпругата до любовницата), героят, или по-вярно, не-героят храни не дотам добри и ласкави чувства и желания. Но нека върху него пръв хвърли камъка на възмутената съвест онзи мъж, който никога, в най-съкровения си помисли, не е изпитвал желанията и антипатиите на Джон Стрикланд.

Книгата не претендира за всеобхватна картина на социалната и политическата действителност в Англия. От самата тема личи, че не това е целта на автора. Но не-героят му живее при определени социални и политически условия, той е неделима част от тези условия. За да развие централния си образ във всичките му измерения, авторът не може да го откъсне от тези условия. Репортажът му за конкретната действителност е дори събитийно-фактически достоверен. Но, което е по-важно, социално-политическата обстановка, която авторът опосредява чрез разговорите и действията на Джон Стрикланд, е достоверна като обобщение на действителността в Англия, на разбиранията, на поведението и на психологията на англичани от различни социални прослойки в наше време. Може да не ги приемаме, може да им се присмиваме, може да се чудим на техните странности и

да ги осъждаме от наша гледна точка. Те са несъвместими с нашите разбирания. Но те съществуват и са поразително точно обрисувани в този роман на Пиърс Пол Рийд. И тъй като авторът не се е погрижил за удобството на чуждестранния читател да обясни същността на тези черти — не декор, а най-съществен елемент в атмосферата на книгата, тази задача явно трябва да бъде свършена от човек-чужденец, който дълго и интимно е живял с англичани в тяхната собствена, исторически обусловена социално-политическа атмосфера.

Колко различно различни народи възприемат едни и същи понятия (и съответно колко различно читателите в една страна могат да възприемат съдържанието на книга, писана от чужд автор за хората от собствената му страна) може да се види дори от следния факт. С „еклектика“ и „опортюнизъм“ например ние обозначаваме безпринципност във възгледите и шарлатанство в политическата практика. В общоприетото им в английския език значение съдържанието на тези понятия е положително, даже похвално и препоръчително. Според всеки тълковен речник на английския език еkleктик е оня, който подбира най-доброто от различни теории и възгледи, а опортюнист — който действа реалистично според възможностите и изискванията на момента, за да постигне възможно най-добрия резултат. Не-героят на книгата е еkleктик и опортюнист. Това са черти, характерни за всеки англичанин, черти, които англичаните считат за приемливи, ако не и за положителни, поради което често се озадачаваме от възгледите и поведението им, в случая от политическите възгледи и от общественото поведение на не-героя.

Характерно е отношението на нашия не-герой към работническата класа. Той искрено ѝ съчувствува, той се опитва да я разбере, той иска да допринесе с нещо за подобряването на положението ѝ. Забележете: за подобряване на положението ѝ, не за коренното му преустройство, защото това би означавало да се премахне и неговото собствено и на себеподобните му обществено положение, удобно лично за тях. Той възприема работническата класа само като категория. Съчувствува ѝ като на абстракция, макар и не абстрактно. Като отделни хора работниците са му скучни, дори неприятни. Той не иска да се идентифицира и не се идентифицира с тях, макар че се кандидатира за техен депутат, макар че те го избират в Парламента. Като личност той се отъждествява с фигури от

привилегированите класи, макар че те са най-ожесточените му политически противници и същевременно лични приятели. Забележително точна типология на политическия кариерист от лейбъристката партия.

Добронамерената, с изострено чувство за социална несправедливост интелигенция в буржоазна Англия е по природата си филантропична. Тя плаче за унижените и оскърбените дори повече от самите тях. Измежду тях тя си избира питомци, върху които излива своите патронизиращо-благотворителни чувства като върху любими домашни животни. Тези питомци най-често съвсем не са типични представители на индустриалната работническа *класа*, в името на която и без която тя, филантропичната интелигенция, строи своите социо-утопии. (Типични представители на работническата класа, която в Англия има особено високо развита класова гордост и обособеност, не биха изпаднали и не изпадат в положението на любими питомци при филантропичната интелигенция, още повече че те са й скучни като личности.) Затова питомци по правило се подбират от средите на декласираните елементи, отпадъци от работническата класа, лумпенпролетарии, чиито социални амбиции се свеждат до колоритното им лично възмогване. И тъй като легалните пътища към лично възмогване са за тях социално затворени, възможността им минава през престъплението, още повече че кумир за тях е възмогналият се вуйчо от подземния свят с големия мерцедес. В пристъп на състрадание филантропичните интелигенти, особено когато са дъщери от семейства със солидни състояния, искат да издигнат своите питомци от низините до собственото си равнище, да ги вкарат в собствената си елитарна среда дори като спят с тях. Но както те, така и питомците им се чувствуват неудобно и неестествено, като в зоологическа градина, в която извън решетката са филантропичните интелектуалци, а в клетката са експонатите от тинята на обществото. Тази характерна особеност на британския интелектуален елит Пиърс Пол Рийд е доловил и обрисувал много прецизно.

Уводите към книги се пишат най-често, за да могат авторите им да кажат това, което са си наумили по темата на писателите, използвайки съчиненията им като поводи. Аз казах това, което си бях наумил да кажа по този частен случай. Но какво иска да каже авторът

Пиърс Пол Рийд с тази своя книга? Ако някой очаква от него нещо много определено, някаква конкретна поука или рецепта, ще стори най-добре да не си губи времето и още тук да затвори книгата. Но, тъй или иначе, тази книга провокира мислите и разсъжденията ни, емоциите ни за същината на деянията на своя женен човек и за собствените наши помисли и постъпки.



ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.